

Aktom br: 00-71/19-3/1 EPA 713XXVI od 7.juna 2019.godine Skupština Crne Gore je Vladi Crne Gore dostavila na davanje mišljenja Predlog rezolucije o reindustrijalizaciji Crne Gore, koji je Skupštini Crne Gore podnijela grupa poslanika. Prethodno pomenuti Predlog, Vlada Crne Gore je, aktom br.07-2434/2 od 11.juna 2019.godine, dostavila na dalje postupanje Ministarstvu ekonomije, kao ministarstvu nadležnom za pitanje Industrijske politike. Nakon što je dostavljeni predlog razmotrilo, Ministarstvo ekonomije daje sljedeće

MIŠLJENJE

Nakon uvida u Predlog rezolucije o reindustrijalizaciji Crne Gore, koji je Vladi Crne Gore dostavljen od strane Skupštine Crne Gore, Ministarstvo ekonomije je konstatovalo da je Predlog rezolucije, razmatran već dva puta u prethodnom periodu, i to na osnovu inicijativa koje su podnijete aktima Skupštine broj 00-71/18-4/1 od 19.septembra 2018.g. i 00-71/18-3/1 od 13.februara 2018.g., i isti je najvećim dijelom istovjetan sa tekstom koji je predmet aktuelnog razmatranja.

Nakon razmatranja dostavljenog Predloga rezolucije o reindustrijalizaciji Crne Gore od 7. juna 2019. godine, Ministarstvo ekonomije ponovo izražava stav da nije saglasno sa usvajanjem Predloga rezolucije, i da je većina iznijetih ocjena i predloženih mjera razmatrana kako prilikom izrade Industrijske politike Crne Gore do 2020.godine, tako i Nacrta inoviranog dokumenta Industrijska politika Crne Gore 2019-2023.godine. U skladu sa utvrđenim ciljevima i aktivnostima Industrijske politike, kontinuirano se sprovode aktivnosti ka boljoj valorizaciji potencijala crnogorske industrije, posebno prerađivačke industrije. U kontekstu aktivnosti koje se sprovode, evidentan je pomak u pravcu ciljanog industrijskog razvoja i efikasnijeg usmjeravanja državne podrške kroz raznovrsne programe za unaprjeđenje konkurentnosti privrede i privlačenje investicija, pogodne finansijske instrumente putem obezbjeđenja povoljnih kreditnih linija i faktoringa, podsticaje za direktne investicije, podršku za uvođenje standarda i formiranje klastera, podršku za modernizaciju i inovacije u proizvodnji, što, u kombinaciji sa mjerama i programima u oblasti tržišta rada, obrazovanja i nauke, doprinosi stabilnom i održivom razvoju prerađivačke industrije odnosno industrije u cjelini.

Predlog rezolucije obuhvata 11 tačaka, na koje su u daljem tekstu dati detaljni pojedinačni komentari, kao i generalni zaključak.

Tačka 1: U vezi stava da razvoj baziran dominantno na uslugama ne obezbjeđuje progres društva, ističemo sljedeće: Kao i većina sličnih ekonomija, malih i otvorenih privrednih sistema, koji u uslovima tranzicije intenzivno mijenjaju svoju privrednu strukturu, i privredna struktura Crne Gore, ranije razvijana, bazirana na konceptu industrijalizacije kao modela razvoja, bila je pretežno orijentisana na proizvodnju sredstava za reprodukciju za nekadašnje veliko jugoslovensko tržište i finalnu preradu u drugim republikama, uz slabu izvoznju orjentisanost i visoku uvoznju zavisnost ključnih proizvodnih inputa. Sve promjene koje su uslijedile, potvrdile su 'ranjivost' industrijskog sektora i radikalnu promjenu privredne strukture, sa prestankom dominacije velikih lanaca vrijednosti u metalnom sektoru i energetici, te dinamičnim rastom sektora usluga na račun poljoprivrede i industrije. U kontekstu nastalih promjena, definisana je Industrijska politika koja u svom fokusu pored sektora industrije u užem smislu (NACE B-E, shodno metodologiji Eurostat-a, Vađenje rude i kamena-B, Prerađivačka industrija-C, Snabdijevanje električnom energijom, gasom, parom i klimatizacija-D i Snabdijevanje vodom, upravljanje otpadnim vodama, kontrolisanje procesa uklanjanja otpada i slične aktivnosti- E) obuhvata i veći broj povezanih investicija, odnosno programskih aktivnosti u povezanim sektorima kao što su transport, građevinarstvo, turizam i ICT. Navedene povezane investicije u uslužnom sektoru posmatraju se prvenstveno u kontekstu multiplikativnog efekta programa i investicija koji podržavaju ne zasebno industrijski razvoj,

već i razvoj industrijskog sektora kao pretpostavke za razvoj drugih (povezanih) djelatnosti, koje povratno, podstiču razvoj industrije. Analize pokazuju da sektori prerađivačke industrije i energetike, zajedno sa sektorom turizma, kao integrativne servisne industrije koja uvezuje veći broj grana i djelatnosti, predstavljaju ključne strateške sektore za dugoročni razvoj konkurentnosti. Navedeni strateški sektori i sektori koji ih podržavaju su prioritetna razvojna područja na koja se fokusira industrijska politika, a koja treba da bude povezana sa drugim relevantnim politikama, kako bi se postigla efikasna realizacija strateških razvojnih ciljeva i omogućilo stvaranje novih izvora ekonomskog rasta. Ujedno, moderno globalno poslovanje zahtijeva međusobnu povezanost strateških sektora sa boljim korišćenjem informacionih i komunikacionih tehnologija, poboljšanom transportnom povezanošću, povećanim korišćenjem poslovnih usluga za preduzetnike. Sve prethodno navedeno, jasno ukazuje na povezanost sektora usluga sa industrijom i da se trenutna dominacija usluga ne može tretirati isključivo kao odabrani koncept razvoja društva dominantno baziran na uslugama, a pri tome ne sagledavati njenu povezanost sa ostalim privrednim/proizvodnim sektorima.

Tačka 2: U vezi sa navodom da eksploatacija i izvoz rude i sirovina i neplanska sječa šuma mogu samo proizvesti velike i trajne štete po državu, u smislu da je potrebno kontrolisanje eksploatacije i izvoza rude i drvne sirovine, ističemo da je eksploatacija prirodnog bogatstva, uređena zakonodavnim okvirom i u potpunosti se planski sprovodi. Sa aspekta resursa, imajući u vidu značajan potencijal mineralnih sirovina, Industrijska politika ističe važnost upravljanja mineralnim resursima na principima održivog razvoja i zaštite životne sredine kroz racionalnu eksploataciju, a na temelju strateškog planiranja njihovog korišćenja. Donošenjem Državnog plana eksploatacije mineralnih sirovina za period 2019-2028. godina, početkom jula 2019. godine, Vlada Crne Gore je pokazala svoje snažno opredjeljenje da na odgovoran i sveobuhvatan način, uz pažljivu analizu, sagleda potencijale mineralnih resursa naše zemlje i razmotri potencijalne pravce djelovanja u pogledu eksploatacije mineralnih sirovina i rudarstva kao grane koja, uz odgovarajući balans u odnosu na druge razvojne grane naše privrede i uvažavanje načela održivosti, može značajno doprinijeti sveukupnom razvoju Crne Gore. Cilj ovog dokumenta je planiranje proizvodnje u sektoru rudarstva koji će za rezultat imati racionalno korišćenje mineralnih resursa, rukovodeći se principima održivog razvoja i zaštite životne sredine.

Takođe, potencijal crnogorskih šumskih resursa je značajan osnov za kreiranje dodate vrijednosti na području prerade drveta, obnovljivih izvora energije, proizvodnje hrane i turizma, što treba da doprinese većoj dodatoj vrijednosti u lancu drvne industrije. U tom pogledu su definisane aktivnosti koje adresiraju ključna pitanja u oblasti održivog upravljanja resursima kroz valorizaciju potencijala i potrebu pune implementacije regulatornih mehanizama u oblasti prometa drvetom sa krajnjim ciljem povećanja stepena finalne prerade, u oblasti rudarstva kroz realizaciju ugovora o koncesiji za eksploataciju mineralnih sirovina neophodno je omogućiti veću iskorišćenost mineralnih sirovina aktivnostima usmjerenim na efikasnije upravljanje mineralnim sirovinama (prvenstveno aktivnosti koncesionara koji vrše eksploataciju uglja, crvenih boksita i rude olova i cinka).

Tačka 3: Već je konstatovano da je deindustrijalizacija, u proteklih nekoliko decenija, u pravcu ekonomije kojom dominira sektor usluga, značajno povećala rizike neuravnoteženog razvoja pojedinih sektora ekonomije, privredne strukture nedovoljno diverzifikovane i osjetljive na promjene eksterne tražnje i ekonomske šokove. Kao prepreke za rast konkurentnosti industrije navode se deindustrijalizacija mjerena indikatorima zaposlenosti i BDV industrije u strukturi BDV; dominantna uloga tradicionalnih sektora u izvozu, niska iskorišćenost naučnoistraživačkog potencijala gdje se i pored postignutih rezultata na polju istraživačkog rada još uvijek ne bilježi vidljiviji rast u korišćenju specijalističkog (naučnoistraživačkog) znanja za inovacije u preduzećima.

U tom smislu, potreba za umanjnjem pomenutih prepreka je prepoznata u strateškom dokumentu Industrijska politika kroz dobro planiran proces revitalizacije industrijskog sektora i bolje valorizacije raspoloživih resursa. Postojeće stanje crnogorske industrije ukazuje na neophodno efikasnije korišćenje raspoloživog potencijala, podizanje nivoa konkurentnosti na nivou preduzeća, kroz investicije usmjerene na uvođenje novih tehnologija, inovacija, povećanje kapaciteta i zadovoljavanje standarda i sertifikata za unapređenje proizvodnje i izvoza, što je definisano strateškim ciljevima Industrijske politike i utvrđeno za realizaciju kroz brojne mjere i programske aktivnosti Akcionog plana za implementaciju Industrijske politike.

Tačka 4: U vezi sa pitanjem reindustrijalizacije Crne Gore, koje, prema navodima u Predlogu rezolucije, treba definisati kao pitanje od najvećeg nacionalnog interesa za budućnost Crne Gore, Ministarstvo ekonomije kroz Industrijsku politiku ovo pitanje posmatra u kontekstu dobro planiranog procesa revitalizacije industrijskog sektora i uspostavljanja moderne industrije kao pokretača ukupnog ekonomskog razvoja. U skladu sa novim izazovima industrijske politike EU i savremenim trendovima u međunarodnim ekonomskim odnosima, a zasnovano na realnoj procjeni stvarnog potencijala crnogorske ekonomije, prepoznata je, u mjeri mogućeg, potreba za integrisanjem novih oblasti inovirane EU industrijske politike (inovacije, digitalizacija, investicije, cirkularna i niskokarbonska i internacionalizacija, ljudski potencijal).

Mogućnosti i šanse za otklanjanje uočenih slabosti i prepreka jačanju konkurentnosti, bazirane su prvenstveno u razvijanju proizvoda i usluga sa većom dodatom vrijednošću, podsticanju inovacija i uvođenju novih tehnologija kroz saradnju industrije sa naučnoistraživačkom zajednicom, digitalnoj transformaciji, poboljšanju saradnje između sektora, intenziviranjem saradnje sa inostranstvom kroz integracije u EU, ali i investicione tokove sa drugim zemljama. Dodatno, postepeno uvođenje principa cirkularne i niskokarbonske ekonomije u značajnoj mjeri mogu doprinijeti daljem razvoju resursno efikasnije ekonomije i dobrog upravljanja životnom sredinom. Dakle, implementacijom raznovrsnih nacionalnih programa podrške za razvoj industrije i preduzetništva u vidu podsticaja za direktne investicije, podsticaja u oblasti prerađivačke industrije, razvoja zelene ekonomije, digitalizacije, razvoja klastera, infrastrukturnim ulaganjima u turizmu i energetici i dr. u kombinaciji sa mjerama i programima u oblasti obrazovanja, nauke, istraživanja i inovacija, tržišta rada, a potpomognuto sa raspoloživim sredstvima iz programa EU, IPA sredstvima i drugim donatorskim programima, obezbjeđuju se uslovi za realizaciju strateških ciljeva projektovanih Nacrtom Industrijske politike Crne Gore 2019-2023, odnosno povećanje konkurentnosti crnogorske ekonomije. Sve navedeno jasno upućuje da su predmetne teze iz Rezolucije, po tačkama 3. i 4. u potpunosti adresirane u strateškom dokumentu Nacrt Industrijske politike Crne Gore 2019-2023.godine.

Tačka 5: U vezi navoda da je dinamičan, konkurentan i održiv razvoj prerađivačke industrije od posebnog interesa, izražavamo stav da se značaj prerađivačke industrije i njen doprinos za aspekta ključnih performansi crnogorske industrije, naročito u segmentu izvoza, detaljno obrađuje u nacrtu inoviranog strateškog dokumenta Industrijske politike 2019-2023.g. koja predstavlja kontinuitet aktivnosti započetih implementacijom Industrijske politike Crne Gore do 2020.g. kao i ranije donijete Strategije razvoja prerađivačke industrije Crne Gore 2014-2018. U tom kontekstu, definisan je poseban operativni cilj usmjeren na podsticanje investicija u modernizaciju prerađivačke industrije. Podrška investicijama u prioritetne sektore industrije sprovodi se mjerama kojima se unapređuje ambijent za ulaganja domaćih i stranih investitora u cilju promovisanja savremenih tehnologija i njihove primjene u prioritetnim industrijskim sektorima, posebno prerađivačkim, čime se povećava efikasnost ulaganja i podstiče proizvodnja ka višim fazama obrade. U okviru prerađivačke industrije, u industriji metala, prije svega aluminijuma, kao i dalje ključnog izvoznog sektora u Crnoj Gori, sektorski razvoj se usmjerava na

podsticanje prerade aluminijuma, razvoju drugih podsektora metala, uz neophodna ulaganja u nove proizvodne tehnologije kroz nove investicije u metalni sektor uz obavezno praćenje uticaja pomenutih investicija u metalni sektor na životnu sredinu. U procesu razvoja crnogorske metaloprerađivačke industrije sa posebnom pažnjom se prate ulaganja u proizvodne kapacitete i u narednom, dvogodišnjem, periodu planirana su značajna ulaganja, koja će biti usmjerena, osim na eliminisanje uskih grla u proizvodnji, povećanje produktivnosti i obima proizvodnje i na ulaganja u nove kapacitete koji će dati proizvode veće dodate vrijednosti. Dodatno, kada je riječ o inputima industrije prerade hrane, gdje Crna Gora posjeduje značajne komparativne prednosti, u cilju povećanja konkurentnosti ovog sektora, mjerama IPARD programa omogućeno je unapređenje razvoja prehrambene industrije kroz modernizaciju i jačanje prerađivačkih kapaciteta, uvođenje novih tehnologija, unapređenje kvaliteta proizvoda uz usvajanje standarda u oblasti bezbjednosti hrane i investicije u proširenje asortimana proizvoda.

Stimulativne mjere, iz nacionalnih izvora, u vidu bespovratnih sredstava za novo zapošljavanje čine i finansijski podsticaji u okviru programske linije za podsticaj direktnih investicija koje omogućavaju izgradnju novih ili proširenje postojećih industrijskih kapaciteta sa ciljem povećanja kvaliteta i kvantiteta proizvodnje, unapređenja poslovnih performansi, diverzifikacije proizvodnog asortimana i novog zapošljavanja. Dodatno, tehnološka modernizacija proizvodnih kapaciteta preduzećima u sektoru prerađivačke industrije je omogućena i kroz kreditni aranžman, uz podršku za nabavku opreme u vidu bespovratnih sredstava iz nacionalnih izvora. Sve navedeno upućuje da je predmetno pitanje adekvatno obrađeno i definisane su odgovarajuće mjere i aktivnosti koje se u kontinuitetu sprovode, čiji se efekti već postižu u značajnoj mjeri a sasvim sigurno da će u srednjem roku rezultati biti još vidljiviji.

Tačka 6: U pogledu stava u ovoj tački, kojim se nalaže da pravosudni organi preispitaju osnovanost dostavljenih tužbi i mnoge druge indicije o protivzakonitim radnjama u industrijskom sektoru te da ih procesuiraju po hitnom postupku, ponovo ističemo da pravosudni organi u Crnoj Gori obavljaju svoj posao u skladu sa zakonom te da će svaka tužba, ukoliko je osnovana, biti procesuirana saglasno proceduri. Takođe, smatramo da ugovori iz privatizacionih procesa (ukoliko se na njih misli, jer nije eksplicitno navedeno koji ugovori su u pitanju), nijesu sklapani na protivzakonit način i na štetu Crne Gore već u skladu sa zakonskom regulativom koja reguliše proces privatizacije, a u slučaju da ima indicija da takvi ugovori postoje, pozivamo da se prijave i procesuiraju kod nadležnih državnih organa.

Tačka 7: U vezi stava da Skupština poziva Vladu, akademsku zajednicu, industrijski sektor, medije, strukovna udruženja i druge institucije da svoje kapacitete podrede ostvarivanju dinamične inovativne politike u Crnoj Gori, ističemo da je, proces kreiranja nove i implementacije prethodne Industrijske politike zahtijevao saradnju i koordinaciju aktivnosti različitih institucija i aktera, javnog i privatnog sektora, uz neophodnost uspostavljanja institucionalnog osnova i okvira za njegovo efikasno odvijanje. Sa aspekta obuhvata implementacije politike, efikasna koordinacija na realizaciji svih utvrđenih aktivnosti od ključnog je značaja za ostvarivanje očekivanih rezultata utvrđenih politikom. Od početka procesa koordinacije sprovođenja Industrijske politike do 2020, formirano je Koordinaciono tijelo za implementaciju Industrijske politike Crne Gore do 2020.g., za usvajanje, sprovođenje i izvještavanje o godišnjim Akcionim planovima IP 2020 i unutar Koordinacionog tijela ustanovljen funkcionalan model institucionalne strukture na dva nivoa, upravljačke i operativne strukture.

Uključivanjem biznis asocijacija u rad Koordinacionog tijela tokom cijelog procesa implementacije, mjere za realizaciju razvijane su u bližoj saradnji sa privredom i ostalim ključnim partnerima važnim za kontinuiranu efikasnu implementaciju politike. U procesu izrade realizovane su i brojne konsultacije sa predstavnicima privatnog sektora, kao i relevantnim akterima iz domena istraživanja, nauke i inovacija, i

drugim zainteresovanim stranama koje mogu dati doprinos modernizaciji industrije, čime se u potpunosti obezbjeđuje njihova uključenost u proces njene implementacije. Dodatno su uzeti u obzir raspoloživi inovativni kapaciteti i potencijali, koji su u funkciji ostvarivanja dinamične inovativne politike, i sa kojima Industrijska politika ima komplementarne razvojne ciljeve kao što su Strategija razvoja inovativne djelatnosti i Strategija naučno-istraživačke djelatnosti, Strategija razvoja MMSP, i naravno nedavno usvojena Strategija pametne specijalizacije.

Tačka 8: U pogledu zahtjeva o neophodnosti stvaranja pretpostavki za optimalan i dugoročno održiv i pametan razvoj nove konkurentne industrije sa većom dodatnom vrijednošću, Ministarstvo ekonomije ističe da je koncept pametnog i održivog rasta i unapređenja konkurentnosti integrisan u okviru ciljeva i mjera nacrta Industrijske politike Crne Gore 2019-2023.godine, a takođe i Strategije pametne specijalizacije 2019-2024.g. Koncept pametne specijalizacije, kao način za modernizaciju i podršku najperspektivnijim industrijskim sektorima u cilju razvoja inovativnosti, usvajanju novih tehnologija, stvaranja novih proizvoda i usluga zasnovanih na znanju, prepoznat je kao poseban izazov u formulisanju i kreiranju nacrta dokumenta Industrijska politika Crne Gore 2019- 2023, imajući u vidu da su prioriteti S3 održiva poljoprivreda i lanac vrijednosti hrane, energija i održiva životna sredina, održivi i zdravstveni turizam i ICT u funkciji razvoja industrije, čija implementacija je prepoznata kroz realizaciju odgovarajućih mjera i projekata.

Implementacija Strategije pametne specijalizacije S3 je od velikog strateškog značaja za Crnu Goru, jer će podstaći javna i privatna ulaganja u istraživanje, tehnološki razvoj i inovacije, u cilju postizanja izvrsnosti istraživanja i jačanja potencijala domaćih proizvoda, usluga i tehnologija za komercijalizaciju, i uz podršku EU fondova. Dodatno, Nacrt industrijske politike Crne Gore 2019-2023, uvažava principe bazirane na razvoju zelene ekonomije, resursne efikasnosti i održive proizvodnje i potrošnje, upravljanja industrijskim otpadom, uvođenje ekoloških standarda i definiše posebne mjere i aktivnosti za njihovu implementaciju.

Tačka 9: U pogledu teze da ciljani industrijski razvoj treba ostvariti, u određenim sektorima prerađivačke industrije, konkretno aluminijuma, čelika, drveta, hrane, građevinarstva, energetike i dr., već je konstatovano u brojnim strateškim razvojnim dokumentima, a naročito u Industrijskoj politici Crne Gore, da diverzifikacija industrije predstavlja veoma važan segment daljeg razvoja, u kom pravcu i planovi i projekcije razvoja treba da idu ka proizvodnji ekološke hrane i pića, građevinarstva, finansijskih usluga, proizvodnji proizvoda sa većim stepenom prerade. Potencijal leži i u ulaganjima u obnovljive izvore energije, gradnji zelenih zgrada, održivoj organskoj poljoprivredi, što podrazumijeva neophodnu podršku za eko-inovacije, unapređenje energetske efikasnosti i efikasnosti korišćenja resursa u MMSP i razvoj inovativnih preduzetničkih poduhvata u oblasti informacionih tehnologija i kreativnih industrija.

U cilju kreiranja uslova za povećanje konkurentnosti crnogorske ekonomije, industrijska politika teži da otkloni strukturne disbalanse i sektorske neravnoteže, kao i da prevaziđe problem nedovoljno diverzifikovane proizvodne baze. Inoviranim pristupom industrijskog razvoja teži se boljoj valorizaciji postojećih resursa u industrijskom sektoru (prvenstveno u prerađivačkoj industriji i energetici), podstičući razvoj proizvoda sa većom dodatnom vrijednošću, resursnu efikasnost i kreiranje dodatnih izvora održivog ekonomskog rasta uz podsticanje razvoja turizma i servisnih industrija i privlačenje stranih investicija.

Osnovni cilj utvđen Nacrtom industrijske politike 2019-2023 odnosi se na unapređenje infrastrukture i poslovnog ambijenta za efikasniji industrijski razvoj, unaprjeđenje investicija i finansija za modernizaciju industrije, podsticanje inovacija, transfera tehnologije i razvoja preduzetništva, kao i unapređivanje pristupa tržištu.

Kao osnovni prioriteti Industrijske politike, definisani su:

- Uspostavljanje preduslova za dalje poboljšanje fizičke infrastrukture za razvoj kao i efikasnije korišćenje raspoloživih resursa u cilju smanjenja troškova ulaznih komponenti;
- Podsticanje rasta i razvoja preduzeća, zasnovanog na efikasnosti, produktivnosti i inovativnosti.

Kako bi se postigli zadati prioriteti, na dugi rok, industrijski razvoj treba da bude orijentisan ka pametnoj specijalizaciji, odnosno ka razvoju vođenom inovativnošću. Već je konstatovano da sektori prerađivačke industrije i energetike, zajedno sa sektorom turizma kao integrativne servisne industrije, predstavljaju ključne strateške sektore za dugoročni razvoj konkurentnosti. Ujedno, moderno globalno poslovanje zahtijeva međusobnu povezanost strateških sektora sa boljim korišćenjem informacionih i komunikacionih tehnologija, poboljšanom transportnom povezanošću, povećanim korišćenjem poslovnih usluga za preduzetnike.

Tačka 10: U odnosu na predlog 14 konkretnih mjera koje proističu iz prethodno navedenih teza, u tačkama 1-9 Rezolucije, a koje, kako se navodi, treba da doprinesu ostvarenju prethodnih odrednica i strateških ciljeva, Ministarstvo ekonomije ističe sljedeće:

Aktivnosti koje su sprovedene u dosadašnjem periodu u Crnoj Gori, a koje su za cilj imale povećanje konkurentnosti ekonomije, bile su pretežno usmjerene na unapređenje regulatornog okvira i poslovnog okruženja, podsticanje investicija za modernizaciju industrije, podsticanje inovacija i razvoja preduzetništva, kao i bolji pristup tržištu, što je bilo i osnovno uporište strateškog dokumenta Industrijska politika do 2020. godine.

Kako je već više puta istaknuto, u cilju razvoja industrije i konkurentnosti crnogorske ekonomije, u procesu implementacije Industrijske politike Vlada Crne Gore sprovedene su brojne programske aktivnosti i inicijative koje su rezultirale konkretnim ostvarenim efektima. Akcioni planovi IP 2020 za period 2016-2018. su bili usmjereni na postizanje četiri strateška cilja IP 2020 sa 21 mjerom, uključujući ukupno 71 programsku aktivnost, razvojne programe i mjere. Realizacija akcionih planova 2016-2018 ocijenjena je kao veoma zadovoljavajuća. Ukupna vrijednost realizovanih investicija za sprovođenje tri akciona plana iznosi 703.044.125 €, što predstavlja 84,3% od ukupnog planiranog budžeta i pokazuje pozitivan trend u tačnosti planiranja, jer je realizacija u 2018. godini dostigla veoma dobar stepen ostvarenosti od čak 98,4%. Dakle, konkretne mjere i aktivnosti za koje se Vlada Crne Gore opredijelila u ovoj oblasti sastavni su dio jednogodišnjih Akcionih planova koje Ministarstvo ekonomije u saradnji sa Koordinacionim tijelom za implementaciju Industrijske politike priprema na godišnjem nivou i o čijoj se implementaciji u kontinuitetu izvještava, na vrlo transparentan način.

Konkretno, u pogledu 14 predloženih mjera/podtačaka, po pitanju prve tri podtačke, u vezi osnivanja Instituta za razvoj Crne Gore, Crnogorske razvojne banke i jednočlanog akcionarskog društva u državnom vlasništvu "Industrija Crne Gore" AD, Ministarstvo ekonomije ističe da predloženo nije prihvatljivo. Naime, sistemski posmatrano, naš ekonomski sistem je zasnovan na drugačijem pravnom okviru i konkurentnom tržišnom privređivanju i razvojna politika Vlade realizuje se kroz planiranje i implementaciju javnih politika Vlade i resornih ministarstava, definisanih dugoročnim i srednjoročnim razvojnim dokumentima, strategijama, programima i planovima na nacionalnom, sektorskom i lokalnom nivou. Osnivanje nove institucije (Instituta za razvoj Crne Gore) u djelatnosti koju već obavljaju i koordiniraju druge institucije-nadležna ministarstva i sekretarijati, uprave i agencije kao i savjetodavna Vladina tijela, i u saradnji sa privrednim udruženjima i poslovnim asocijacijama aktivno sarađuju u kreiranju ambijenta za održivi ekonomski razvoj, bilo bi neracionalno i funkcionalno i finansijski, u smislu dupliranja/preklapanja nadležnosti a takođe i dodatnih budžetskih sredstava za osnivanje i rad pomenute institucije. Dalje, implementacija politika i ciljeva koji bi bili realizovani preko Crnogorske razvojne banke već se realizuje posredstvom Investiciono-razvojnog fonda kao subjekta za podršku realizacije ekonomske

politike Vlade Crne Gore. Investiciono-razvojni fond Crne Gore osnovan je kao jednočlano akcionarsko društvo u skladu sa odredbama Zakona o Investiciono-razvojnom fondu Crne Gore, kojim je definisana uloga Fonda kao razvojne institucije čiji je osnovni cilj sveobuhvatni privredni razvoj Crne Gore. Fond je pravno lice koje posluje samostalno i svoju djelatnost obavlja pod uslovima i na način utvrđen Zakonom o Investiciono-razvojnom fondu Crne Gore, Statutom i opštim aktima Fonda, odlukama Centralne banke Crne Gore, rukovodeći se principima bankarskog poslovanja. Fond posluje u cilju podrške ekonomske politike Vlade Crne Gore i podsticanja ubrzanog privrednog razvoja Crne Gore, dinamiziranja rasta mikro, malih, srednjih i velikih privrednih subjekata, ravnomjernijeg regionalnog razvoja, konkurentnosti i likvidnosti privrednih subjekata, proizvodnje i usluga orijentisanih prema izvozu, proizvodnje kojom se smanjuje uvozna zavisnost, finansiranja infrastrukturnih projekata, projekata vodosnabdijevanja, tretmana otpadnih voda i zaštite životne sredine, efikasnog sprovođenja i okončanja procesa privatizacije prodajom kapitala stečenog u procesu svojinske i upravljačke transformacije, kao i podsticanja finansiranja drugih projekata od lokalnog, regionalnog i državnog značaja.

U kontekstu prednje navedenog, a u nedostatku bližih informacija o potencijalnom predlogu osnivanja jednočlanog AD u državnom vlasništvu "Industrija Crne Gore" i djelokrugu njegovog poslovanja i djelatnosti, zaključuje se da nije ni opravdano osnivanje istog.

Kada je riječ o formiranju ekspertske radne grupe za razvoj industrije u sklopu Instituta za razvoj ili Vlade Crne Gore, već je više puta prethodno u tekstu pomenuta uloga i značaj Koordinacionog tijela za izradu i implementaciju Industrijske politike, kako na upravljačkom tako i na operativnom nivou, koje kao vrlo funkcionalan model omogućava stalnu interakciju sa predstavnicima privatnog sektora i privrede i njihovim inicijativama. Kroz uspostavljene mehanizme funkcionisanja Koordinacionog tijela za industrijsku politiku, a takođe i Radne grupe za pregovaračko poglavlje 20 Industrijska i preduzetnička politika omogućeno je angažovanje stručne konsultantske pomoći i akademske zajednice, u skladu sa čim cijenimo korisnim sve inicijative i sugestije koje bi nam mogle biti pružene sa njihove strane u procesu kreiranja i implementacije Industrijske politike, naročito u segmentu naučno istraživačke djelatnosti i i bolje valorizacije kroz saradnju sa privredom, u okviru raspoloživih EU fondova.

Nadalje, sljedećom podtačkom definiše se raskidanje protivzakonitih koncesionih ugovora i zabrana izvoza boksita, rude i prirodnih dobara, što nije prihvatljivo jer se vrši kontinuirani monitoring realizacije svih potpisanih ugovora čija je implementacija na snazi. Dodatno, ističemo i da Ministarstvo ekonomije nije, u ime Vlade Crne Gore, zaključilo nijedan protivzakoniti ugovor o pravu na eksploataciju mineralnih sirovina. Što se tiče zabrane izvoza smatramo da ta mjera nije potrebna u situaciji kada posljednjih godina bilježimo napredak u pogledu intenziviranja geoloških istraživanja ležišta mineralnih sirovina, ponovnog otvaranja zatvorenih rudnika, otvaranja novih rudnika i investicija u rudarske i kapacitete prerađivačke industrije zasnovane na mineralnim sirovinama, nakon tranzicionog perioda, gubitka tržišta, tehnološkog zaostajanja i drugih razloga koji su bili uslovi stagnaciju i smanjivanje rudarske proizvodnje u Crnoj Gori.

Što se tiče narednih podtačaka, koje se odnose na potrebu izrade strateških dokumenata i pratećih akcionih planova koji će biti u punoj saglasnosti sa novom industrijskom politikom Evropske unije, Ministarstvo ekonomije je, u skladu sa Programom rada Vlade za 2019. godinu, kao i obavezama u okviru pregovaračkog Poglavlja 20 Preduzetništvo i industrijska politika, pripremilo nacrt dokumenta Industrijska politika Crne Gore 2019-2023, koji predstavlja nastavak aktivnosti koje su u prethodnom periodu realizovane u okviru Industrijske politike Crne Gore do 2020. godine.

U procesu pripreme revidiranog dokumenta Industrijska politika Crne Gore 2019-2023, u martu 2019. godine je pripremljen Srednjoročni pregled implementacije Industrijske politike za period 2016-2018, koji je dao pregled efekata sprovođenja mjera za prethodni trogodišnji period uz preporuke za aktivnosti koje treba sprovesti u okviru nove politike. Konkretno, Srednjoročnim pregledom IP 2020 za period 2016 -

2018. godine ocijenjen je stepen realizacije planiranih aktivnosti i efekata industrijske politike za period 2016-2018, rezultati ekonomskih pokazatelja i pokazatelja konkurentnosti i analiza rezultata implementacije godišnjih akcionih planova. Dodatno, kroz evaluacionu formu upitnika, sagledana je percepcija svih relevantnih aktera (korisnika programa i uključenih institucija) u skladu sa kriterijumima procjene (relevantnost, efikasnost, efektivnost i uticaj politike). Uz prisutna ograničenja u finansiranju, i veoma pozitivnu ocjenu percepcije svih zainteresovanih strana o važnosti postojeće industrijske politike, kao i činjenicu da su određene inicijative za industrijsku politiku započete u toku 2017/2018.godine, nije preporučena u narednom periodu radikalna promjena u strateškim ciljevima.

Dodatno, imajući u vidu preporuke iz Srednjoročnog pregleda implementacije IP za period 2016-2018, u pocesu implementacije Industrijske politike se posebno vodi računa o praćenju politike EU i usklađivanju sa inoviranim EU okvirom Industrijske politike što podrazumijeva kontinuiranu komunikaciju sa nadležnim direktoratima i službama Evropske komisije. U tom kontekstu je i rad na Industrijskoj politici Crne Gore 2019-2023.g i Akcionom planu za implementaciju u periodu 2019-2020.g., nužno zahtijevao proces usklađivanja sa preporukama iz Saopštenja EK, u čijem je fokusu rast investicija u nove tehnologije, inovacije, stvaranje preduslova za široku digitalizaciju privrede, internacionalizaciju i usmjeravanje ka niskokarbonskoj i resursno održivoj ekonomiji tj. mjerama cirkularne ekonomije.

U pogledu Nacrta Akcionog plana za sprovođenje Industrijske politike 2019-2023, za period 2019-2020, koji je pripremljen u saradnji svih resornih ministarstava, ključnih predstavnika javnog i privatnog sektora kroz 17 operativnih ciljeva definisano je 82 aktivnosti za implementaciju u periodu 2019-2020.g. Aktivnosti iz Akcionog plana i njihova realizacija su u nadležnosti resornih ministarstava i institucija javnog sektora, biznis asocijacija i donatora i usklađene su sa EU okvirom Industrijske politike.

Važan segment u nacrtu inoviranog dokumenta Industrijska politika Crne Gore 2019-2023.g. i pratećeg Akcionog plana, odnosi se na upravljanje ljudskim resursima, gdje su obrazovanje i sticanje vještina prepoznati kao ključni elementi za konkurentnost industrije u skladu sa potrebama tržišta rada i privrede, uz dalji razvoj cjeloživotnog preduzetničkog učenja. U tom kontekstu je neophodno efektivno korišćenje potencijala ljudskih resursa kroz aktivnosti koje se sprovode na modernizaciji obrazovnih programa stručnog obrazovanja i studijskih programa i kreiranju potrebnih znanja i vještina u skladu sa potrebama privrede, u vezi sa čim je definisan niz aktivnosti čijom se realizacijom doprinosi ostvarenju ciljeva utvrđenih Industrijskom politikom. Podrazumijeva se da je Industrijskom politikom tretiran određeni segment koji se tiče razvoja ljudskog kapitala kroz obrazovanje i sticanje vještina za konkurentnost industrije u skladu sa potrebama tržišta rada, dok se širi spektar različitih pitanja iz oblasti stručnog obrazovanja i usklađivanja sa potrebama daljeg unaprjeđenja tržišta rada, detaljnije elaboriraju u okviru različitih strateških dokumenata i analiza.

Dodatno, analizirajući predloge u narednih 5 podtačaka, u vezi izrade studija revitalizacije i dugoročne održivosti aluminijske industrije, industrije čelika, industrije prerade drveta, prehrambene industrije i građevinske industrije, Ministarstvo ekonomije ističe da su pomenuti sektori obuhvaćeni nacrtom inoviranog dokumenta Industrijska politika, u skladu sa njenim obuhvatom (domen sektora NACE B-E, shodno metodologiji Eurostat-a, i veći broj povezanih investicija, odnosno programskih aktivnosti u povezanim sektorima kao što su transport, građevinarstvo, turizam i ICT), tako i u okviru pojedinačnih sektorskih strategija koje bliže i detaljnije uređuju pojedinačne sektore. Kroz akcione planove Industrijske politike sprovodi se niz mjera i programskih aktivnosti koje će, u narednom periodu u domenu metalne industrije (industrija aluminijuma i čelika) rezultirati tehnološkom modernizacijom i boljim performansama u zaštiti životne sredine; kod industrije prerade hrane i drvne industrije, s obzirom na raspoložive potencijale, u kontinuitetu se stimulišu ulaganja u poboljšanje kvaliteta prehrambenih i drvnih proizvoda,

podstiču ulaganja u više faze prerade i povećanje stepena finalne prerade; u oblasti građevinarstva sprovode se mjere usmjerene ka većoj iskorišćenosti raspoloživih prirodnih potencijala (drvena masa, mineralni resursi, kamen, rudna bogatstva).

U vezi sa posljednjom podtačkom, koja se odnosi na studiju plana razvoja tržišta kapitala, ističemo da je, u prethodnom periodu, postignut značajan napredak u izradi zakonodavnog okvira koji reguliše oblast tržišta kapitala. Krajem 2017. god. donijet je Zakon o tržištu kapitala, uz nastavak aktivnosti na daljem donošenju podzakonskih akata, čime se stvaraju neophodni uslovi za ispunjenje mjerila u Pregovaračkom poglavlju 6 – Privredno pravo, i pozitivne ocjene koje je EK dala u Izvještaju o napretku, potvrđuju značajne rezultate ostvarene u ovom segmentu.

Tačka 11: U vezi sa predmetnom tačkom, kojom se nalaže da Skupština Crne Gore pozove pravosudne organe da preispitaju osnovanost dostavljenih tužbi i mnogih indicija o privatizacionim ugovorima koji su sačinjeni na protivzakonit način i na štetu Crne Gore, Ministarstvo ekonomije ukazuje na sledeće:

Poznato je da se proces privatizacije u Crnoj Gori obavlja u skladu sa zakonskom regulativom koja uređuje ovu oblast i godišnjim Odlukama Vlade Crne Gore o Planovima privatizacije koji se pripremaju na osnovu predloga ministarstava nadležnih za ekonomska pitanja, državnih fondova, kao i tenderskih komisija Savjeta za privatizaciju i kapitalne projekte. Planovima privatizacije uspostavljaju se glavni ciljevi privatizacije i drugi aspekti ovog procesa, metode i način privatizacije, zajedno sa definisanom listom kompanija i procentom akcijskog kapitala koji se privatizuje. Prevažhodno, cilj privatizacije je unapređenje i ekonomski rast i razvoj, obezbjeđivanje novih radnih mjesta i zapošljavanje, povećanje investicija i izvoza i stvaranje osnova za veće prihode i rast životnog standarda građana zajedno sa povećanom konkurentnošću crnogorske ekonomije. Vlada, između ostalog, posebno podstiče nove investicije a jedan oblik podsticaja novih investicija je sigurno privatizacija preostalog državnog akcijskog kapitala u crnogorskim kompanijama.

U dosadašnjim postupcima privatizacije, svi privatizacioni ugovori su, nakon sprovedenog postupka, sačinjeni u cilju razvoja i povećanja konkurentnosti privatizovanih kompanija i nijedan ugovor nije sačinjen na štetu Crne Gore. U prilog navedenom, ponavljamo već rečeno u tekstu gore, Ministarstvo ekonomije smatra da pravosudni organi u Crnoj Gori obavljaju svoj posao u skladu sa zakonom te da će svaka indicija da je nešto urađeno suprotno zakonu kao i svaka eventualna tužba, ukoliko je osnovana, biti procesuirana saglasno proceduri. Ministarstvo ekonomije poziva sve koji smatraju da postoje privatizacioni ugovori koji su sačinjeni na protivzakonit način i na štetu Crne Gore da iste prijave i procesuiraju kod nadležnih državnih organa ali da prethodno dokažu osnovanost takvih tvrdnji.

S obzirom da u predlogu Rezolucije nije eksplicitno navedeno na koje tužbe se misli, pretpostavljamo da se radi o tužbama koje su u prethodnom periodu, kupci akcija u privatizovanim preduzećima, pred međunarodnim arbitražnim tribunalima, pokrenuli protiv države Crne Gore i ostalih. Činjenica da su konačne presude arbitražnih tribunala, donesene u korist Crne Gore, ide u prilog konstataciji da su postupci privatizacije tih kompanija sprovedeni u skladu sa zakonom kao i da privatizacioni ugovori nijesu sklopljeni na protivzakonit način i na štetu Crne Gore. Pomenutim presudama, Crna Gora je dokazala i međunarodnim arbitražnim tribunalima, svim institucijama koje su učestvovala u procesima kao i domaćoj i međunarodnoj javnosti, da poštuje zakonsku regulativu koja uređuje proces privatizacije kao i ostale zakonske i podzakonske akte države Crne Gore.

Zaključak: Predlog rezolucije definiše gotovo sve aktivnosti koje su već prepoznate i razrađene Industrijskom politikom, koja pored analize samog stanja u oblasti industrije na bazi ocjene efekata realizacije za tri godine njene implementacije, utvrđuje prioritete djelovanja i pravce daljeg razvoja, pri

čemu kroz mehanizam dvogodišnjih akcionih planova za implementaciju obezbjeđuje kontinuirani monitoring i evaluaciju cjelokupnog procesa realizacije industrijske politike. Dodatno, i nacrtom Industrijske politike Crne Gore 2019-2023, jasno je prepoznato da modernizacija sektora sa potencijalom rasta i razvoja uz primjenu principa pametne specijalizacije za podršku najperspektivnijim industrijskim sektorima, razvoj novih industrija, klstersko povezivanje i uključivanje u lance vrijednosti imaju značajnu ulogu u razvoju i usvajanju novih tehnologija, stvaranju novih industrijskih proizvoda i poboljšanju izvoznog potencijala, što sveukupno vodi ka jačanju konkurentnosti industrije.

Na osnovu svega prednje navedenog zaključuje se da su predmetne teme adresirane na adekvatan način, odnosno da predlozi za realizaciju predstavljaju dio već prepoznatih strateških opredjeljenja Ministarstva ekonomije, čijoj realizaciji je isto u kontinuitetu posvećeno. Samim tim, kao što je i u uvodnom dijelu Mišljenja već konstatovano da je dostavljeni tekst gotovo u cjelosti istovjetan sa ranije dostavljena dva predloga Rezolucije o reindustrijalizaciji, ocjenjuje se da je Predlog rezolucije suvišan u okolnostima kada postoji kontinuitet u implementaciji strateškog dokumenta Industrijska politika, utvrđen od strane Vlade Crne Gore, u čijoj se realizaciji sinhronizovanim aktivnostima institucija javnog sektora i relevantnih asocijacija privatnog sektora intenzivno, u kontinuitetu, sprovode aktivnosti definisane Industrijskom politikom Crne Gore. Ipak uvažavajući strateški značaj industrijske politike, kao dijela ukupne ekonomske politike Države, Ministarstvo ekonomije izražava spremnost da kontinuirano razmatra sve konkretne konstruktivne predloge, mišljenja i sugestije koje mogu doprinijeti unapređenju industrijske politike, u svim segmentima, primjereno potrebama i opštim interesima i privrede i građana Crne Gore.

Polazeći od navedenog, Ministarstvo ekonomije je mišljenja da ne treba prihvatiti Predlog rezolucije o reindustrijalizaciji Crne Gore.

S poštovanjem,

MINISTARKA

Dragica Sekulić